

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ У УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

НА ПРИКЛАДІ З ГРОМАД КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ:
КРОПИВНИЦЬКОЇ, НОВОУКРАЇНСЬКОЇ, НОВОАРХАНГЕЛЬСЬКОЇ

Аналітичний звіт за результатами аналізу застосування інструментів локальної демократії у умовах воєнного стану на прикладі 3 громад кіровоградської області : Кропивницької, Новоукраїнської, Новоархангельської. (в контексті функціонування рад ВПО на рівні територіальних громад). / – 32 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МЕТОДОЛОГІЯ	7
ОПИС ГРОМАД.....	9
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	15
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ /КОНФЕРЕНЦІЯ МЕШКАНЦІВ	20
МІСЦЕВІ ІНІЦІАТИВИ	22
ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ.....	24
ЕЛЕКТРОНІ ПЕТИЦІЇ.....	26
ВИСНОВКИ.....	29
РЕКОМЕНДАЦІЇ	31

Вступ

Повномасштабне вторгнення докорінно змінило систему взаємодії різних інституцій, як на рівні держави так і на рівні громад. З одного боку, спостерігається значне зростання громадської активності, яка в основному зосереджується на реагуванні на безпекові виклики: допомога військовим, облаштування людей, які через війну переїхали в нові громади.

З іншого, введення воєнного стану обмежило можливості участі членів громади в процесі формуванні і реалізації місцевої політики:

- інформація про діяльність органів влади, ОМС, часто необґрунтовано, стала закритою;
- засідання виконавчих органів, сесії рад проводяться без доступу членів громади;
- згорнуті ряд програм, наприклад бюджети участі, програма підтримки громадських ініціатив;
- засідання консультативно – дорадчих органів не проводяться, склад громадських рад не оновлюється.

Для залучення членів територіальної громади, до якої б соціальної, гендерної групи вони не належали потрібно, щоб усі залучені чесно та щиро обмінювалися своїми точками зору, задля гарантії того, що органи місцевого самоврядування ефективно враховують позиції громадянського суспільства .

В умовах децентралізації саме громади мають вирішувати як забезпечити процес взаємодії. Органи місцевого самоврядування мають створити нормативну базу задля забезпечення участі мешканців громади в управлінні громадою, мають оприлюднювати інформацію про свою діяльність, організовувати або сприяти в організації громадських слухань, загальних зборів/конференції, проведенні консультації з громадськістю,

організувати розгляд електронних петиції, звернень громадян. А також забезпечити безперешкодний доступ до засідань органів місцевого самоврядування.

Організація цих процесів має базуватись на наступних принципах¹:

- повага до прав людини та основоположних свобод, верховенства закону, дотримання фундаментальних демократичних принципів, політичних зобов'язань, чітких процедур, спільного простору для діалогу й загалом добрих умов для життєздатного, плюралістичного та сталого громадянського суспільства;
- створення та підтримку приязного середовища, створення політичної структури, нормативної бази (якщо доречно) і практичної бази, що гарантує окремим особам, НУО та громадянському суспільству в цілому права на свободу об'єднань, свободу зібрань, свободу висловлювання та свободу доступу до інформації; с. визнання, захист і підтримку ролі громадянського суспільства в плюралістській демократії, його функцій з точки зору адвокатування та моніторингу громадських справ та його внеску у розбудову розмаїтого й активного суспільства.

Залучення громадськості до підготовки та прийняття владних рішень сприяє прозорості, зрозумілості таких процесів, підвищенню відповідальності посадових осіб. Громада вчиться брати відповідальною за організацію життя та добробут в громаді. Механізми та інструменти розвитку активного громадянства актуалізують нові можливості у здійсненні права самостійно вирішувати нагальні проблеми своїх громад, враховуючи регіональні, соціальні, культурні, духовні та інші особливості. Необхідною складовою цього процесу є сприяння підвищенню рівня активного громадянства через механізми та інструменти

¹ Керівні принципи щодо громадської участі у процесі прийняття рішень політичних рішень <https://rm.coe.int/guidelines-on-civil-participation-in-political-decision-making/168076e135>

громадської участі, вибудовування дієвих каналів комунікації на рівні «грумада – влада», а також синергійний ефект в практиці оцінки соціальних процесів та ефективності управління соціально-економічним та культурним розвитком об'єднаних територіальних громад.

За історію незалежності України створювалось безліч модельних/типових статутів та Положень. Ініціаторами, як правило, були організації громадянського суспільства. Універсальної формули так і не було винайдено: кожна громада має свої особливості, своє бачення забезпечення доступу членів територіальної громади до процесів керування територією.

Так на прикладі Статутів в 3 громадах Кіровоградської області (Кропивницькій, Новоукраїнській, Новоархангельській) проаналізуємо рівень застосування правозахисних підходів при розробці «місцевої конституції». Ці громади різні по даті створення, кількості мешканців, досвіду запровадження демократичних процедур.

Методологія

Метою аналізу було визначення стану та взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. Дослідження відбувалось в 3 громадах Кіровоградської області (Кропивницькій, Новоукраїнській, Новоархангельській) та подальша розробка рекомендацій щодо вдосконалення функціонування системи просування принципів належного врядування.

Завданнями дослідження:

- Визначити результативність взаємодії органів місцевого самоврядування та мешканців громади.
- Для цього було досліджені нормативні акти громад , які регулюють застосування інструментів локальної демократії.

Об'єктом оцінки була діяльність органів місцевого самоврядування.

Предметом оцінки була ступінь реалізації функції щодо взаємодії з громадськості відповідно до вимог законодавства країни.

Методи, що застосовуються при проведенні оцінки:

- аналіз нормативно-правових актів, виданих органом виконавчої влади для реалізації функції взаємодії з громадськістю;
- аналіз офіційних звітів, листів, протоколів зустрічей та засідань та статистичних даних;
- контент-аналіз офіційних веб-сайтів органів місцевого самоврядування Кропивницької, Новоукраїнської, Новоархангельської громад за напрямом взаємодія з громадськістю.

Джерела інформації для збору даних:

- офіційні звіти про проведення консультації з громадськістю
- офіційні веб-сайти органів місцевого самоврядування обраних громад
- Дані платформи «E-DEM»

Обмеження дослідження.

В рамках дослідження не проведено аналіз всіх складових взаємодії органів місцевого самоврядування зазначених громад.

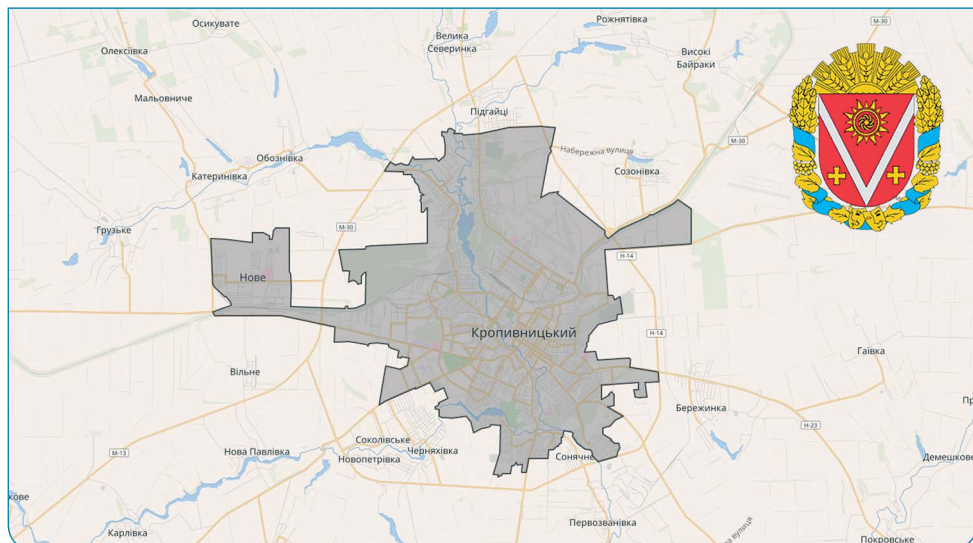
Для повної картини потрібно було б провести дослідження:

- рівня доступу до інформації, дотримання законодавства про розміщення інформації на офіційному сайті органу з врахуванням особливості воєнного стану,
- ефективність проведення консультації з громадськістю
- ефективність роботи консультативно – дорадчих органів

В дослідженні були розглянуті питання унормування механізмів застосування інструментів локальної демократії та практику їх застосування з урахуванням вимог воєнного стану.

Опис громад

Кропивницька громада

Кропивницька міська територіальна громада – територіальна громада в Україні, в Кропивницькому районі Кіровоградської області. Адміністративний центр – місто Кропивницький. Площа громади – 115 км², населення – 235 946 осіб (2019).

Голова громади – Райкович Андрій Павлович . В зв'язку з тим, що Райкович в 2022 році став главою Кіровоградської обласної військової адміністрації , зараз функції голови громади виконує Мосін Олександр.

Утворена 12 червня 2020 року шляхом об'єднання Кіровоградської міської ради обласного значення та Новенської селищної ради Кіровоградської міськради.

В громаду входить 2 населених пункти: м. Кропивницький та с. Нове.

Статут громади затверджено рішенням міської ради міста Кропивницького від 31 січня 2019 року № 2303². До Статуту є 3 додатки:

- Положення про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання в місті Кропивницькому
- Положення про місцеві ініціативи в місті Кропивницькому
- Положення про громадські слухання в місті Кропивницькому

Статут разом з додатками оприлюднено на офіційному сайті громади <https://www.kr-rada.gov.ua>

Новоархангельська громада

Новоархангельська громада створена в 2020 році, розміщена в Голованівському районі Кіровоградської області. Голова громади – Шимановський Юрій

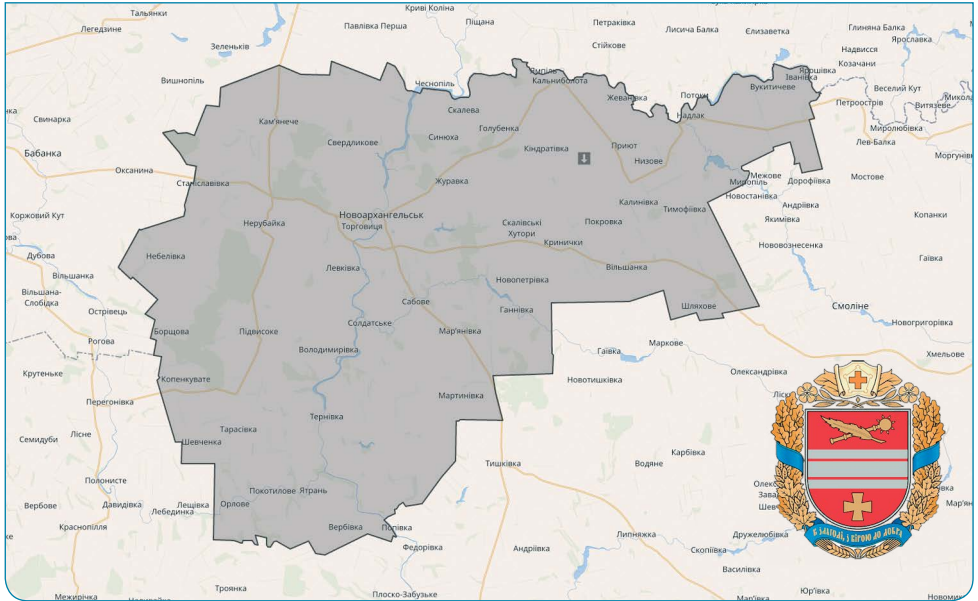
Адміністративний центр – с. Новоархангельськ

Населення громади – 11199 осіб, з них дітей – 1824, ВПО – 319 осіб, Площа громади – 492,3 км²

В громаду входить 21 населений пункт: С. Новоархангельськ – 6044 осіб,

- **с.Синюха** – 306 осіб, **с.Солдатське** – 37 осіб, **с.Журівка** – 88 осіб,
- **с.Торговиця** – 1653 осіб, **с.Левківка** – 145 осіб, **с.Скалівські Хутори** – 373 осіб

² <https://www.kr-rada.gov.ua/site/uploads/files/Vyconavchi%20organy/Viddil-z-pitan-vnutrishnoi-polotiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%202019%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf>

- **с.Кринички** – 57 осіб , **с.Скалева** – 365 осіб, **Хутір Голубенка** – 4 особи,
- **с.Свердликове** – 498 осіб, **с.Кам»янече** – 1049 особи, с.Ганнівка – 330 особи
- **с.Мар»янівка** – 164 особи, **с.Сабове** – 45 особи с.Червінка – 393 особи,
- **с.Диковичеве** – 2 особи

Найменші населені пункти знаходяться на найдаліше від центру громади

З центром громади мають сполучення всі населені пункти.

Статут³ громади затверджено рішенням Новоархангельської селищної ради № 1978 від 23 грудня 2021 року.

³ <https://novoarhangelska-gromada.gov.ua/statut-novoarhangelskoi-teritorialnoi-gromadi-10-40-15-09-09-2021/>

Додатками до Статуту є:

- **Положенням** про загальні збори (конференції) жителів Новоархангельської селищної територіальної громади
- **Положенням** про місцеві ініціативи в Новоархангельській селищній територіальній громаді
- **Положенням** про громадські слухання в Новоархангельській селищній територіальній громаді
- **Положенням** про порядок подання і розгляду електронних петицій,
- **Положенням** про консультації з громадськістю в Новоархангельській селищній територіальній громаді
- **Положенням** про органи самоорганізації населення Територіальної громади
- **Положенням** про громадський бюджет Новоархангельської селищної територіальної громади»

Новоукраїнська громада

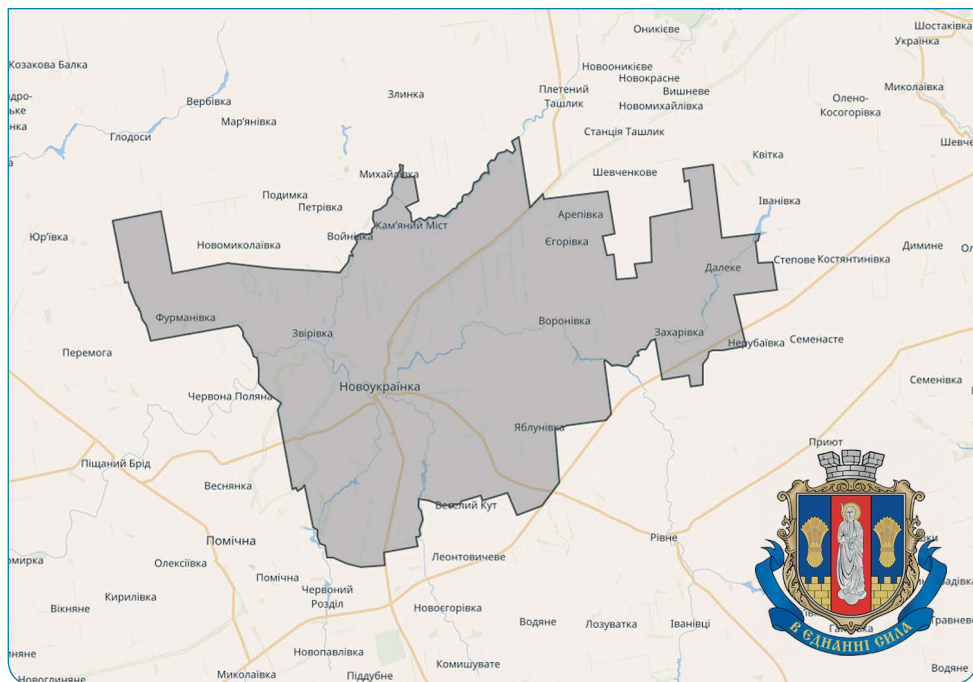
Новоукраїнська територіальна громада створена в 2015 році, розміщена на території Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Адміністративний центр – м. Новоукраїнка.

Голова громади – Корінний Олександр Олександрович.

Площа громади – 347,84 км².

Кількість мешканців – 19429 осіб. З них дітей – 3407, Переселенців – 685 осіб.

В громаду входить 16 населених пунктів.

Статут⁴ громади затверджено рішенням Новоукраїнської міської ради від 16 лютого 2021 року № 130 та оприлюднено на офіційному сайті громади .

В громаді розроблені наступні Положення:

- Положення про консультацію з громадськістю
- Положення про звітування Новоукраїнського міського голови, постійних комісії міської ради та депутатів міської ради
- Порядок сприяння проведення громадської експертизи діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Новоукраїнській громаді

⁴ <https://novoukr-otg.gov.ua/statut-gromadi-12-01-15-29-11-2021/>

- Порядок розгляду електронних петицій, адресованих Новоукраїнській місцевій раді
- Положення про місцеві ініціативи
- Порядок організації громадських слухань
- Положення про загальні збори /конференцію
- Про участь у розподілі коштів місцевого бюджету через створення проєктів для покращення розвитку Територіальної громади та/або голосування за них (Громадський бюджет)
- Про участь у роботі інститутів громадянського суспільства.

Результати дослідження

Статути 3 територіальних громад мало чим відрізняються один від одного. Але треба враховувати, що Статут Кропивницької територіальної громади разом з додатками був затверджений рішенням міської ради міста Кропивницького від 31 січня 2019 року № 2303⁵. А громада створена в 2020 році. Тому Статут є не статутом громади, а Статутом міста Кропивницький. Статут Новоукраїнської громади разом з додатками затверджено рішенням Новоукраїнської міської ради від 16 лютого 2021 року. Це не перший Статут громади. Тому в ньому враховані вже нюанси, які не були унормовані в попередніх редакціях. Статут Новоархангельської громади разом з додатками затверджено рішенням селищної ради № 1978 від 23 грудня 2021 року.

В усіх громадах, в зв'язку з введенням воєнного стану, призупинено подання бюджету участі, реалізації проектів громадських організацій.

Всі громади проводять он-лайн трансляцію сесії.

⁵ <https://www.kr-rada.gov.ua/site/uploads/files/Vyconavchi%20organy/Viddil-z-pitan-vnutrishnoi-polotiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%202019%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf>

Фактори , які можуть впливати на процес застосування інструментів локальної демократії.

Питання	Фактори, які можуть впливати на процес реалізації
Оцінка об'єктивних факторів, які впливають на популярність інструментів локальної демократії в громаді	Кількість населення, кількість населених пунктів
	Кількість старостатів
	Відстані між центром громади та іншими населеними пунктами громади
	Наявність сполучення між населеними пунктами громади
	Демографічний склад мешканців громади
Чи можна на практиці реалізувати закладені норми?	Необхідність збирати велику кількість однодумців
	Необхідність залучення мешканців інших населених пунктів для вирішення проблем свого населеного пункту
	Можливість зібрати закладену кількість осіб в одному місці
Відсутність дискримінаційних норм при формулюванні дефініцій	Можливість мешканців громади брати участь/ініціювати процедури взаємодії ОМС та громади
Обґрунтованість процедур	Ресурси ⁶ , які необхідно витратити задля реалізації викладених процедур обґрунтовані
	Наявність прописаного алгоритму реагування з боку ОМС на громадську ініціативу

⁶ Людські, часові, фінансові

Відсутність дискримінаційних норм в алгоритмі застосування інструментів локальної демократії	Можливість реалізувати процедуру мешканцям всіх населених пунктів громади (фактично/юридично)
	Можливість реалізувати процедуру всіма мешканцями громади (фактично/юридично)
Досвід застосування норм закладених в Положеннях	Наявність «історій успіху»
	Популярність того чи іншого інструменту
Рівень поінформованості членів громади про розробку, ухвалення рішень.	Наявність декількох каналів комунікації з територіальною громадою
	Наявність інформації на офіційному сайті органу місцевого самоврядування

Визначення терміну «члени територіальної громади».

В громадах в нормативних актах, які регулюють взаємодію органів місцевого самоврядування та громади вказано, що члени територіальної громади є люди, які проживають на законних підставах, місце проживання яких зареєстровано в громаді. Таким чином, люди які зареєстровані в громаді, але не проживають в ній мають право вирішувати місцеві питання. А люди , які фактично проживають в громаді, але не за певних причин не мають реєстрації в населених пунктах громади – позбавлені права впливати на рішення органів місцевого самоврядування. Це стосується вимушено переселених осіб, як не мають реєстрації місця проживання в громаді. Тож за формальними ознаками залишаються осторонь. І , фактично, тільки від доброї

волі керівництва громади залежить, чи будуть допущені нові члени громади до обговорень чи ні.

В ст. 2.2.1 Статуту Новоукраїнської громади визначається, що «територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. Реєстрація осіб, які постійно чи тимчасово проживають у населених пунктах громади, здійснюється у порядку, визначеному чинним законодавством». Ця норма спирається на ст.1 ЗУ «Про місцеве самоврядування». І створює умови для того, що б люди, які проживають на території громади, незалежно від реєстрації місця проживання мали рівні права та можливості.

В ст. 14 Статуту Кропивницької громади зазначається «Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада міста, яку складають усі жителі міста – фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), які об'єднані постійним проживанням у межах міста Кропивницького та їх місце проживання зареєстроване у встановленому законом порядку (далі – кропивничани)». Так як громада об'єднує дві адміністративні одиниці – м. Кропивницький та с. Нове, то наголошення на тому, що «усі мешканці міста» формально включають мешканців с. Нового від участі в житті громади, що є дискримінаційною нормою.

Новоархангельська громада в ст. 26 Статуту громади визначає, що **«територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що мають єдиний адміністративний центр. Житель Новоархангельської селищної територіальної громади – фізична особа, яка проживає у**

межах територіальної громади на законних підставах та місце проживання якої зареєстроване у встановленому законом порядку» та «для осіб, які володіють нерухомим майном (нерухомістю) на території громади, працюють у громаді, ведуть іншу діяльність, пов'язану зі сплатою податків до бюджету, але не зареєстровані на території громади, Радою можуть встановлюватись права користування інфраструктурою, порядок отримання соціальних, освітніх, медичних та інших послуг на рівних умовах з жителями громади».

Це є дискримінаційні норми та пряме порушенням ст. 24, 33 статей Конституції України, ст. 1 «Про місцеве самоврядування». Встановлення «спеціальних правил» на рівні нормативних актів органів місцевого самоврядування є дискримінаційною нормою. Виключає з життя громади людей, які приїхали в громаду з інших території, в тому числі ВПО.

Загальні збори /конференція мешканців

Правила проведення загальних зборів /конференції мають бути визначені в Статуті громади або в окремому Положенні. На загальних зборах /конференціях вирішуються проблеми громади, окремого населеного пункту, вулиці, кварталу, будинку.

Провести загальні збори громади практично не можливо: в одному місці треба зібрати, наприклад в Кропивницькій громаді, приблизно 190 тис. осіб, в Новоукраїнській громаді більше 16 тис. осіб, в Новоархангельській громаді – більше 9 тис. Це фізично не можливо. Тому для вирішення питань, які стосуються всієї громади доцільно проводити конференції. Для проведення яких застосовується квотне представництво.

В Кропивницькій громаді на офіційному сайті є розділ «Громадська участь» в даному розділі розміщено ролик⁷, якій в простій формі розкажує, як організувати загальні збори. Крім того, розроблено дуже просто процедура ініціювання загальних зборів/конференції. Вони можуть скликатися:

- міським головою,
- міською радою,
- депутатською фракцією,
- постійною депутатською комісією,
- тимчасовою депутатською комісією,
- депутатською групою, депутатом,
- органом самоорганізації населення,
- об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку (далі – ОСББ),

⁷ <https://kr-rada.gov.ua/zagalni-zbori>

- не менше як трьома членами територіальної громади, які досягли вісімнадцятирічного віку та на законних підставах проживають на відповідній території,
- громадським об'єднанням, благодійною організацією.

Єдине питання, яке виникає, як місцева влада, приймаючи повідомлення про загальні збори, буде визначати чи на законній підставі проживають на території громади ініціатори загальних зборів.

З моменту затвердження Статуту в громаді загальні збори/конференції не проводились.

Новоукраїнська громада визначає, що «у загальних зборах (конференціях) з правом голосу можуть брати участь повнолітні члени територіальної громади, які проживають на території, в межах якої проводяться загальні збори (конференції)»⁸. Для того, щоб подати подання ініціативи про проведення зборів необхідні підписи 3 осіб. Організації громадянського суспільства виключені із списку суб'єктів подання ініціативи про проведення загальних зборів /конференції.

На офіційному сайті Новоукраїнської громади знайти інформацію про проведення загальних зборів не вдалось.

Новоархангельська громада не розробила окремого «Положенням про загальні збори (конференції) жителів Новоархангельської селищної територіальної громади», хоча про це зазначено в ст. 34 Статуту громади.

⁸ Ст.3.1Статуту Новоукраїнської громади

Місцеві ініціативи

Місцева ініціатива – це письмова пропозиція про розгляд органом місцевого самоврядування будь-якого питання, віднесеного до відання органів місцевого самоврядування. Така пропозиція також може супроводжуватись поданням проекту рішення з цього питання.

В Кропивницькому за 5 років, які минули з дати затвердження Статуту, було подано 3 місцевих ініціативу. Питання стосувались створення притулку для постраждалих від домашнього насильства, демонтаж пам'ятника Героям громадянської та великої вітчизняної воїн.

В Положенні про місцеві ініціативи в місті Кропивницькому суб'єктами подання місцевої ініціативи є 50 членів громади, які досягли 18 років та зареєстровані в межах територіальної громади міста Кропивницького, не менше трьох громадських об'єднань, благодійних організацій, ОСН або ОСББ.

На офіційному сайті Кропивницької міської ради розміщено ролик, який пояснює алгоритм подання місцевої ініціативи.

В Новоукраїнській громаді визначено, що ініціаторами внесення місцевої ініціативи на розгляд міської ради можуть бути: члени громади, які досягли 18 років та зареєстровані в межах Новоукраїнської міської територіальної громади, не менше трьох ОСН або ОСББ. **«Для внесення місцевої ініціативи ініціативній групі необхідно зібрати підписи 50 членів громади, які досягли 18 років та зареєстровані в межах Новоукраїнської міської територіальної громади».** Якщо врахувати, що в громаді є населені пункти з кількістю мешканців менші ніж 50, то це може бути перешкодою для використання цього механізму.

На офіційному сайті інформації про внесення місцевих ініціатив не знайдено.

В Новоархангільській громаді не розроблено Положенням про місцеві ініціативи в Новоархангільській селищній територіальній громаді», що затверджується окремим рішенням Ради.

Громадські слухання

Відповідно до ст.13 ЗУ «Про місцеве самоврядування» **«територіальна громада має право проводити громадські слухання – зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування».**

В Кропивницькій громаді протягом 5 років було проведено 8 громадських слухань. Вся інформація про них розміщена на офіційному сайті громади ⁹.

Субектами подання ініціативи щодо проведення громадських слухань в Кропивницькій громаді можуть бути: **«50 членів громади, не менше трьох громадських об'єднань, благодійних організацій, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, органів самоорганізації населення, що поширюють свою діяльність на територію міста чи його частину, в межах якої ініціюються громадські слухання, міський голова, міська рада, 1/5 загального складу ради. У разі проведення громадських слухань у межах району міста необхідна кількість членів громади обчислюється пропорційно до кількості мешканців цього району. У разі проведення громадських слухань у менших частинах міста (мікрорайоні, кварталі, вулиці, будинку (-ках)) необхідною кількістю є десять членів громади».**

В Новоукраїнській громаді в Порядок організації громадських слухань Новоукраїнської міської територіальної громади є додатком до Статуту. В Порядку визначено, що **«ініціаторами проведення громадських слухань є ініціативна група членів те-**

⁹ <https://kr-rada.gov.ua/gromadski-sluhannya/perelik-initsiativ-shodo-provedennya-gromadskih-sluhan/>

риторіальній громаді. Ініціативна група створюється у складі не менше 3 (трьох) членів територіальної громади». При цьому в документі також визначено, що для різних ініціатив потрібно зібрати різну кількість підписів. Для громадських слухань, що стосуються усіх населених пунктів територіальної громади потрібно зібрати 50-100 підписів членів територіальної громади, які мають місце постійного проживання у межах одного населеного пункту, мікрорайону/частини громади – 30-50 підписів членів територіальної громади, які мають місце постійного проживання у межах одного кварталу, вулиці, групи житлових будинків; багатоквартирного житлового будинку 10-30 підписів.

Це є логічним підходом і значно спрощує процедуру проведення громадських слухань, робить їх доступнішим для мешканців громади.

В Новоархангільській громаді розроблено Положення про проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проєктів містобудівної документації населених пунктів територіальної громади Новоархангільській селищній територіальній рад, затверджено окремим рішенням ради¹⁰ №740 від 08.07.2021 громади. В даному документі відсутній механізм проведення громадських слухань. Його практично не можливо застосувати на практиці. Громада позбавлена можливості ініціювати такі слухання.

Хоча в громаді проводяться громадські слухання, про що є інформація на офіційному сайті Новоархангільської громади¹¹.

¹⁰ <https://novoarhangelska-gromada.gov.ua/docs/844681/>

¹¹ <https://novoarhangelska-gromada.gov.ua/gromadski-obgovorennya-11-29-30-08-09-2021/>

Електронні петиції

Електронна петиція – це особлива форма колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування.

Електронна петиція є одним з інструментів електронної демократії. Українське законодавство визначає електронну петицію як колективне звернення в електронній формі до суб'єкта владних повноважень у вигляді тексту скарги (протесту) та/або пропозиції. Суб'єкт владних повноважень має на електронну петицію публічно оголосити свою позицію стосовно згоди чи незгоди по суті петиції, інформувати про аргументи у разі незгоди та організувати спільну з авторами та їх прихильниками роботу з розроблення та втілення плану реалізації петиції у разі згоди.

Електронна петиція подається та розглядається в порядку, передбаченому статтею 23-1 Закону України «Про звернення громадян».

Для подання електронної петиції є декілька можливості : можна зареєструватись на платформі E-DEM, створити умови на офіційному сайті органу місцевого самоврядування, створити можливість на сайті громадської організації.

ЗУ «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» визначає, що потрібно визначити термін збору підписів не більше 3 місяців. Кількість підписів під петицією має бути прив'язана до кількості мешканців громади. Якщо в громаді проживає до 1 тисячі жителів – не менше ніж 50 підписів; від 1 тисячі до 5 тисяч жителів – не менше ніж 75 підписів; від 5 тисяч до 50 тисяч жителів – не менше ніж 100 підписів; від 100 тисяч до 500 тисяч жителів – не менше ніж 250 підписів; від

500 тисяч до 1 мільйона жителів – не менше ніж 500 підписів;
понад 1 мільйон жителів – не менше ніж 1000 підписів.

Так в Кропивницькій громаді розроблено порядок розгляду електронної петиції, адресованої Кропивницькій міській раді. Він затверджений рішенням міської ради від 29 березня 2016 року (ще до затвердження Статуту). Відповідно до порядку, під електронними петиціями мають поставити підписи не менше 450 осіб протягом 45 днів. Якщо петиція не набирає відповідної кількості голосів, її розглядають як колективне звернення громадян.

Кропивницька громада зареєстрована на платформі електронної демократії. Станом на 01.11.2024 року в Кропивницькій громаді подано 369 петицій, з них тільки 44 петиції (11,9%) набрали необхідну кількість голосів. З цих 44 підтримано депутатською комісією не більше 10.

Це один з тих факторів, які не сприяє реалізації містянами свого права на звернення до органів місцевого самоврядування. Крім того при розгляді петиції порушуються вимоги Положення.

Під час повномасштабного вторгнення спостерігається спад громадської активності щодо подання та підписання електронних петицій.

Новоукраїнська громада розробила Порядок розгляду електронних петицій, адресованих Новоукраїнській міській раді як додаток до Статуту. Громада визначила для себе, що «петиція, адресована міській раді, розглядається за умови збору на її підтримку не менш як 100 підписів громадян протягом 45 календарних днів з дня оприлюднення петиції». На сайті міської ради

є можливість подати електрону петицію¹². Але жодної петиції там не подано. На сайті є розділ «Результати проведення заходів, за допомогою інструментів участі». Але інформація на сайті відсутня¹³.

Новоархангельська громада, відповідно до ст. 37 мала б розробити «Положенням про порядок подання і розгляду електронних петицій», та затвердити його окремим рішенням Ради. Але таке положення яне розроблено.

На сайті Новоархангельської громади є розділ «Електроні петиції», але розділ не активний.

¹² https://novoukr-otg.gov.ua/all_petitions/

¹³ <https://novoukr-otg.gov.ua/rezultati-provedennya-zahodiv-za-dopomogoju-instrumentiv-uchasti-09-48-29-05-07-2022/>

Висновки

У визначених 3 територіальних громадах Кіровоградської області (Кропивницька, Новоукраїнська, Новоархангельська) є нормативні акти, які регламентують застосування інструментів локальної демократії.

Процедури застосування ні є значною мірою обтяжливі, або такі які на практиці не реально застосувати.

Таким чином можна зробити висновки, що в громадах створені формальні умови для реалізації права на участь у формуванні місцевої політики.

Новоархангельській громаді потрібно доопрацювати додатки до Статуту, щоб створити алгоритм проведення громадських слухань, подання електронних петиції, подання місцевих ініціатив, загальних зборів.

В Статуті Новоархангельської громади закладені дискримінаційні норми, щодо визначення терміну «члени територіальної громади» і введення спеціальних правил користування комунальним майном тих осіб, які проживають, працюють, сплачують податки в громаді, але не зареєстровані в громаді.

На офіційному сайті Кропивницької громади є розділ «громадська участь»¹⁴. В цьому розділі розміщена ВСЯ інформація про інструменти участі, ролики, які ілюструють алгоритми застосування інструментів участі. Тут можна побачити які продавались місцеві ініціативи, всі документи по громадським слуханням.

На офіційних сайтах Новоархангельської та Новоукраїнської громади така інформація відсутня.

¹⁴ <https://kr-rada.gov.ua/gromadska-uchast>

В Кропивницькій громаді практично не створено «історій успіху» взаємодії влади і громади із застосуванням механізмів локальної демократії. З 369 поданих електронних петицій підтримано депутатської комісії біля 10.

Комунікація щодо проведення громадських слухань, консультації з громадськістю не ефективна: на неї відгукується дуже мало людей. і це не через пасивність громади, а через відсутність інформації.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- 1.** Кропивницька громада потребує створення нової редакції Статуту. Статут має охоплювати всю громаду, а не тільки м. Кропивницький.
- 2.** Новоархангельській громаді потрібно усунути дискримінаційні норми закладені в Статуті щодо осіб, які не мають реєстрації в населених пунктах громади.
- 3.** Офіційні сайти всіх громад потрібно привести у відповідність до ЗУ «Про доступ до публічної інформації» та Постанови КМУ № 835 від 21.10.2015 року «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних», з врахуванням вимог воєнного стану.
- 4.** Новоархангельській громаді , Новоукраїнській громаді в суб'єкти ініціювання загальних зборів, громадських слухань, місцевих ініціатив додати організації громадянського суспільства.
- 5.** Новоархангельській громаді потрібно розробити та затвердити Положення, які прописані в Статуті, але не розроблені.
- 6.** Громадам потрібно оприлюднити інформацію про консультативно дорадчі органи, робочі групи., про проведення консультації з громадськістю.
- 7.** Оприлюднити звіти голови громади, депутатів, старост.

Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) – найбільша асоціація правозахисних організацій України, що об'єднує 27 правозахисних недержавних організацій. Спілка сприяє розвитку гуманного суспільства, що базується на повазі до людського життя, гідності та гармонійних стосунків між людиною, державою і природою через створення платформи для співпраці між членами Спілки та іншими учасниками правозахисного руху.

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34
Тел. +38 044 485 17 92
факс +38 044 245 99 24
<http://www.helsinki.org.ua>
e-mail: office@helsinki.org.ua

